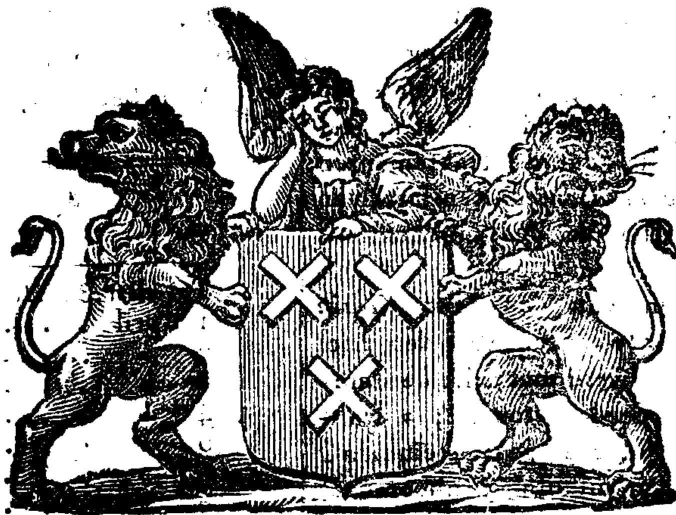
No. 97. 1832.

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig- en Wetenschappelijk

Nieuws- Blad.

Zondag en Maandag den 22 en 23 April.

NEDERLANDEN.

BREDA, den 21sten April.

Z. K. H. Prins *Albert van Pruissen* is heden morgen vroegtijdig langs onze vesting gepasseerd, uit 's Hage zich naar 's Bosch begevende.

Volgens hetgeen men verneemt, zal Z. M. in de volgende week de hoofdstad Amsterdam met een bezoek vereeren.

-- De *Messager de Gand* behelst over de nu waarschijnlijk nabij zijnde aankomst der ratificatien het volgend artikel:

» Eindelijk of nagenoeg hebben wij de ratificatien. Morgen, of ten langste binnen twee dagen, zullen wij de juichtoonen onzer staatsmannen, het geschal hunner zegepraal hooren. Wij hebben alles verkregen, de belgische natie is eindelijk ons in handen gevallen, zullen zij elkander bij het ontmoeten toespreken; gewis, wij zijn groote mannen.

» Welnu! ja, laat ons stellen dat de ratificatien aangekomen zijn; dat Belgie tot eene mogendheid zij verheven, dat het ambassadeurs in alle rigtingen zendt, dat het geaccrediteerde vertegenwoordigers in alle hoofdsteden heeft, dat wij in niemands oog opstandelingen, regeringloozen, fanatieken, roovers en moordenaars meer zijn, dat een vernieler van manufacturen en persen een aanzienlijk administrateur kan worden, en dat een plunderaar of moordenaar in vrede zich nederzette op den regts- of ministerielen zetel, zonder op het verledene terug te zien; -- nog andere resultaten moeten de ratificatien opvolgen.

» Wij zullen in de familie der natien opgenomen worden; de heer *Lebeau* zal den heer *Metternich* als ambtgenoot aanspreken, de heer *Detheux* gemeenzaam een snuifje uit de doos van lord *Grey* nemen. Het is dan bepaald beslist; wij zijn een volk en onze staatsmannen een gouvernement. Al de andere staten *waarborgen* den troon van Z. M. *Leopold;* maar gelijk onlangs lord *Palmerston* zeide, die vindt, dat er een belangrijk onderscheid is tusschen waarborg (*garantie*) en borgtogt (*caution*); zij staan geen borg voor zijn altijddurend bestaan; zij zijn niet verpligt de wapenen ter zijner verdediging op te vatten, zoo hij aangevallen wordt.

Welk zal dan het eerst uitwerksel der ratificatien zijn? Het is dit: Zij verklaren ons voor een onafhankelijken staat; wij zijn bevrijd van het protectoraat van Frankrijk en Engeland; wij hebben even zoo veel hulp van deze mogendheden te hopen als van Pruissen, Oostenrijk en Rusland: wij zullen er in der daad eene menigte diplomatische komplimenten van ontvangen, eene menigte betuigingen van welwillendheid; maar wat werkelijke hulp aangaat, wat het zenden van hulptroepen betreft, daar niets van.

» Dit scheelt overigens weinig; wij zijn thans groote kinderen; wel bedeelde jonge heeren, wij hebben alleen willen gaan: laat ons moedig daarheen stappen, den hoed op een oor en een knuppel onder den arm. Hebben wij geen aanvallend en verdedigend verbond, kunnen wij niet meer rekenen op eene welwillende tusschenkomst zoo als in Augustus laatstleden; wij hebben voor het minst nu niemand meer te gehoorzamen; wij zijn onafhankelijk.

» Wanneer ik zeg, dat wij door de geheele wereld erkend zijn, zonder ik echter koning *Willem* er uit, die van eene onverzettelijke *vasthoudendheid* is; maar bah! wat kan hij ons doen?

Valt hij ons aan, niemand zal ons hinderen, wij zijn vrij; wij zullen ons, hoop ik, alléén wel verdedigen; ja, maar zoo de oorlog ons te gronde brengt en hem verrijkt; zoo hij onze havens bezet houdt, zoo hij onze kusten verontrust, zoo hij onze rivieren sluit, zoo hij de citadel van Antwerpen inhoudt....... en voorts, zoo wij geslagen worden. Ah! drommels, daar dacht ik niet aan. Ja zoo wij geslagen worden, konden de mogendheden zeer ligt tot ons zeggen, zoo als zij tegen koning *Willem* in de maand Augustus 1831 zeiden: wij hebben u gewaarborgd, maar wij zijn voor niets *borg* gebleven en de 24 geratificeerde artikelen hebben geen grooter privilegie dan de tractaten van 1815; redt u dan zoo gij het best kunt en verstaat u met koning *Willem;* wij kunnen niets meer voor u doen, geen onzer zal zich bewegen; lang genoeg hebben wij u aalmoezen gegeven; God zegene u!"

— Uit Konstantinopel verneemt men, dat de Sultan den 14 maart *Hussein*-pacha in een plegtig gehoor heeft ontvangen en hem tot veldmaarschalk of serdari-ekrem heeft benoemd, om het opperbevel over het leger in Azië te voeren. *Hussein* is de eerste, die dezen titel dragen zal. De veldmaarschalks-kleeding zal in een zwarten harvani met goud gezoomden kraag bestaan. Hij heeft hierbij een prachtigen met diamanten omzetten sabel en twee getuigde paarden ten geschenk ontvangen. Bij zijn vertrek is hij door een detachement van de troepen der lijfwacht begeleid en hij zal zich spoedig naar Azië begeven. Alle pogingen zijn te werk gesteld om den onderkoning van Egypte te overreden, om van zijne oogmerken af te zien. De Groote Heer heeft hierin veel aan de jaren, aan de langdurige trouw en aan de roemrijke regering van *Mehemed* willen toegeven; zijn geduld is onuitputtelijk geweest, herhaalde zendingen heeft hij beproeft; doch sedert anderhalve maand is *Mehemed* een bevredigend antwoord schuldig gebleven.

-- De engelsche gezant te Konstantinopel heeft zijne plegtige audientie bij den Grooten Heer gehad en daarbij eene snuifdoos met brillianten en een rijk gedoscht paard ten geschenk gekregen.

— Uit Kanton (in China) heeft men berigten van December des vorigen jaars ontvangen, volgens welke men, ten gevolge der twisten tusschen de Chineesche overheden en de Britsche faktory te Kanton, voor stoornis van den vrede beducht was. Te Macao waren drie Engelsche oorlogschepen aangekomen; en werden er nog acht verwacht, na welker aankomst, de Britsche vlootvoogd voldoening zoude vragen voor de beleedigingen, der Engelsche natie bij herhaling aangedaan. De Europeanen, die zich te Kanton bevonden, verlieten die stad in aller ijl; om zich voor de uitbarsting van het onweder, waarvoor men vreesde, te bergen.

BELGIE.

BRUSSEL, den 20sten April.

De afgevaardigden hebben gisteren morgen hunne beraadslagingen over het hoofdstuk de eerediensten betreffende voortgezet. Vooraf betuigde de heer *de Meulenaere* zijn verlangen, om nog eenige verklaringen aangaande de opligting van den heer *Thorn* te geven en zeide hoofdzakelijk, dat het gouvernement eerst des avonds de officiele tijding er van bekomen had. » Een lid der provinciale staten van Luxemburg, zeide hij, heeft ons de omstandigheden van het opligten van den heer *Thorn*, gouverneur van Luxemburg, komen aanbrengen. Na het einde der zitting heb ik de bevelen des konings gaan vernemen, en ik kan u verzekeren, dat zoo deze aanslag door den koning van Holland niet hoogelijk afgekeurd wordt, de maatregelen genomen zijn, om er voldoening voor te bekomen."

Hierop gaf de heer *Detheux* de hem gevraagde inlichtingen, betreffende de tractementen der geestelijkheid; dat van den aartsbisschop is daarbij op 10,000 en dat der bisschoppen op 7,000 guldens bepaald. De heer *Barthelemy* maakte verscheiden aanmerkingen tegen de sommen voor beurzen in de seminarien toegezegd en over de kostbaarheid van het aartsbisschoppelijk paleis te Mechelen, op welke laatste aanmerking de heer *Detheux* zich haaste te antwoorden, dat het paleis onbewoonbaar was en er wel 73,000 guldens toe benoodigd zouden zijn, om het bewoonbaar te maken, welke uitgave hij de kamer niet voorstelde. — De heer *Jullien* verlangde, dat op dit artikel van het budget eene som van 20,000 guldens zou bezuinigd, en deze tot de oprigting van het nieuw bisdom te Brugge zouden besteed worden; doch men wilde daar niet van hooren. De heer *Ch. Vilain XIIII* het woord voerende, begon met te verklaren, dat hij bij de stemming der constitutie zich er tegen verzet had, dat de geestelijkheid eenig traktement van den staat trok, maar daar dit artikel nu eenmaal bestond, moest het ook gevolg hebben. Bovendien moet men erkennen, zeide hij, dat de tegenwoordige toelage niet meer is dan eene schadeloosstelling, welke de staat aan de kerk betaalt; voor de goederen van welke de constituerende vergadering haar beroofd heeft.

Deze meening werd door den heer *Delhougne* met kracht bestreden; hij beschouwde dezelve, uit haren aard en naar het regt, onjuist en als tot de gevaarlijkste gevolgen voor het bijzondere welzijn en voor de rust van het land leidende. Het was de eerste reis

niet, dat in de vergadering dit gevoelen geuit werd, dat namelijk de traktementen der geestelijkheid haar als schadeloosstelling moesten toegerekend worden, waarom hij het hoog noodig [illegible] hetzelve te wederleggen, zich voornamelijk gronden op het artikel 117 der constitutie, waarbij bepaald wordt, dat de traktementen der bedienaren van de godsdienst *van alle eerdiensten* ten laste van den staat blijven, en derhalve door de katholijke geestelijkheid als geene schadeloosstelling konden aangemerkt worden.

De abt de *Haerne* poogde het gevoelen van den heer *Vilain XIIII.* te regtvaardigen en den indruk der woorden van den heer *Delhougne* weg te nemen. Van alle zijden werd met drift de stemming verlangd, hetgeen den heer *Jullien* deed uitroepen; » wanneer gij over een artikel van 1,600,000 guldens gaat stemmen, kunt gij, dunkt mij, mij toch wel zestien minuten aanhooren;" waarop hij de redenen van den heer *Delhougne* nog nader toelichtte. Ter stemming overgegaan zijnde, werd het 1ste artikel naar het voorstel der centrale sectie, tegen 1,602,937 guldens aangenomen.

Bij het 2de artikel werd eene som van 33,360 guldens voor de hervormde en bij het 3de eene som van 2500 guldens voor de [illegible] toegestaan.

In deze zitting [illegible] nog een paar hoofdstukken aangenomen en in de [illegible] de nog overgeblevene van het budget van binnenlandsche zaken, sommige met aanmerkelijke bezuinigingen, onder anderen eene som van 50,000 guldens op de ondersteuning aan de gestichten van weldadigheid en eene van 150,000 op de subsidien voor stedelijke en gemeente-besturen.

Heden moeten de afgevaardigden bijeenkomen, om hunne stem over het geheele budget van binnenlandsche zaken uit te brengen; waarna de vertegenwoordigers voor eenige dagen een verlof zullen nemen.

— Men had ons berigt dat sir *Robert Adair* aan vele vertegenwoordigers eene depeche had medegedeeld, waarin hem de aanstaande uitwisseling der ratificatien, zoo als wij het gisteren zeiden, aangekondigd werd. Wij zijn door gemelden minister verzocht te verklaren, dat deze daadzaak, » van de mededeeling eener depeche aan vele personen," niet juist is. Wij zijn onzen lezers deze teregtwijzing verschuldigd, uit eerbied voor de juistheid der daadzaken; intusschen is er niets dat de hoop, die wij gegeven hebben, moet doen verminderen. (*Emancipation.*)

l'Independant de verzekering van de nabij zijnde uitwisseling gevende, zegt, dat de ratificatien tegen zaturdag of zondag gewacht worden.

— De plotselijke buiten dienst stelling van den luitenant-kolonel *Edeline* heeft eenig opzien gebaard, het is gebleken, dat dit besluit genomen is, zonder er eenigen beweeggrond bij te voegen.

— De bekende schilder de heer *Wappers*, is naar Brussel ontboden, om het portret van onzen Koning te vervaardigen.

— De aartsbisschop en de bisschoppen hebben, ter gelegenheid van de in Frankrijk thans heerschende cholera-ziekte, die ook onze provincien bedreigt, een herdelijken brief aan de geestelijkheid en geloovigen in België uitgeschreven.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 18den April.

De graaf *Roy* heeft heden in de kamer der pairs het rapport uitgebragt der commissie, belast met het onderzoek van het ontwerp van wet, waarbij het budget van uitgaven over het lopende jaar wordt vastgesteld: slechts in algemeene bewoordingen, houdt dit rapport onderscheidene bedenkingen in, tegen het ontzettend bedrag, waartoe dit budget is opgevoerd, en wijst onder anderen het artikel der pensioenen als dengene, hetwelk gewis belangrijke bezuinigingen zoude kunnen lijden. Daar intusschen de kamer van gedeputeerden reeds op dit oogenblik met der daad is uiteen gegaan, en het dus onmogelijk is geworden, dat de beide wetgevende magten zich onderling over eenige wijziging dezer voordragt nader zouden verstaan, zoo rekent de commissie zich verpligt om de aanneming van het geheele ontwerp voor te stellen.

— De gezondheid van den heer *Casimir Perier* is voortdurend te zwak om de leiding van het ministerie in handen te nemen. Daarenboven zijn thans ook de heeren *de Rigny* en *Argout* ongesteld; de [illegible] der menigvuldige werkzaamheden, gedurende de ziekte van [illegible] van den raad, verrigt. Het is en blijft dus onbegrijpelijk, [illegible] gewonen gang der zaken, vooral op een oogenblik, waarin [illegible] gewigtige onderhandelingen worden gevoerd, en nog meerdere [illegible] belangen zijn te regelen, zal voorzien. De geruchten [illegible] verandering van ministerie houden zich staande, doch men houdt het er voor, dat de de heer *C. Perier*, zich tegen dezen maatregel tot het laatst zal verzetten.

— Het rapport van den ambtenaar, belast met het meer naauwkeurig onderzoek naar het getal dergenen, die gedurende den geheelen loop der ziekte aan de Cholera bezweken zijn, ziet heden het licht. Het volgende is daarvan een uittreksel, waarbij de dagelijksche sterfte wordt aangewezen.

Van het begin der ziekte tot op den 14den April zijn overleden:

	In bijzondere woningen.	In de hospitalen.	Totaal.
Tot den 31 Maart.	33	65	98
1 April	26	53	79
2 »	48	120	[illegible]
3 »	74	138	212
4 »	84	158	242
5 »	121	239	[illegible]
6 »	163	253	416
7 »	255	327	582
8 »	419	350	769
9 »	528	[illegible]	861
10 »	546	[illegible]	848
11 »	[illegible]	[illegible]	[illegible]
12 »	[illegible]	[illegible]	728
13 »	273	543	816
14 »	434	258	692
	4086	3555	7651

Hoezeer het geheel de vroegere opgaven verre te boven gaat, is het echter niet zoodanig, als door onderscheidene dagbladen, die van meer dan 10,000 overledenen spraken, werd opgegeven. Het is bovendien blijkbaar zeker, dat de ziekte hare grootste hoogte niet alleen heeft bereikt, maar reeds merkelijk aan het afnemen is, en zulks wordt nog meer bevestigd door de opgaven welke eerlang van de laatst verlopene dagen, zullen volgen. Den 16den immers weet men dat het getal der overledenen slechts 512 bedroeg.

Gisteren zijn als slagtoffers der ziekte gevallen de burggraaf *Cassini*, onlangs tot pair benoemd, doch meer bekend door zijne sterrekundige wetenschap; de luitenant-generaal *Morand* en de heer *Loyer*, gedeputeerde van het departement du Nord.

Als eene bijdrage tot de vrijwillige giften, tot ondersteuning van behoeftige lijders geschikt, heeft de heer *de Chateaubriand* reeds voor drie dagen eene som van 12,000 franken, in naam der hertogin *van Berry* aan den prefect der Seine, doen bezorgen. Gisteren is daarop eindelijk het antwoord gekomen, dat men deze gift niet vermeende te mogen aannemen, en heeft de heer *de Chateaubriand* zich daarover beklagende, thans het voornemen te kennen gegeven, om die penningen [illegible] hetzij aan de maires der verschillende arrondissementen, hetzij aan den aartsbisschop ter hand te stellen.

— Degenen die voor schulden te Ste Pelagie gevangen zitten zijn gisteren alle op hoog bevel in vrijheid gesteld. Men heeft reeds lang door de dagbladen op dezen menschlievenden maatregel aangedrongen.

— De brandstichtingen verspreiden zich wijd en zijd; in het departement du Loiret zijn binnen weinige dagen nagenoeg 1000 morgen boschland, in de asch gelegd, en heeft de prefect noodig gevonden, om door de nationale garde het geheele departement aan een gedurig toezigt te onderwerpen. [illegible] door patrouilles doorkruist. Het is voorts opmerkelijk dat dit ongeval zich ook bij onze naburen verspreidt. In België heeft de provincie Namen, en in Duitschland het Hessische grondgebied, [illegible] dier gezettelijke verwoestingen [illegible] te wijten.

— Heden waren de fondsen als volgt genoteerd: de 5 pCt. kont. 96,95, op tijd 96,90, de 3 pCt. kont. 70,50 op tijd 70,65. Nap. renten 81,25; Sp. perp. (niet genoteerd.)

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 16den April.

Berigten uit Triest van den 7den dezer melden, dat aldaar eene egiptische oorlogsbrik van 18 stukken was op de reede gekomen. Dit schip zoude bestemd zijn, om door tusschenkomst van een der grieksche handelshuizen, krijgsbehoeften aan boord te nemen; en er was dadelijk een koerier naar Weenen gezonden, om verder daartoe te verkrijgen. Het dagblad van Genua zegt, dat de onder-koning van Egipte eenige vaartuigen naar het eiland Candia had afgezonden, om van daar twee regimenten naar Syrien over te brengen. Het schijnt thans zeker, dat de tijding der vermeestering van St. Jean-d'Acre, [illegible] dagen te Triest ontvangen, voorbarig is geweest.

— De *Augsburgsche Zeitung* deelt eenen brief uit Weenen mede van den [illegible] gedagteekend en van den navolgenden inhoud: » Een oostenrijksch koerier heeft van Parijs het berigt overgebragt, dat het hof van Frankrijk in de voorslagen van de zijde van den Paus gedaan, bewilligd heeft, en zich bereid verklaart, om Ancona te ontruimen, zoodra Z. H. zulks wenschen zal, en de rust in de legatien genoegzaam hersteld is, om de tegenwoordigheid van vreemde troepen overbodig te maken. Voor het oogenblik zijn dus alle zwarigheden, ten aanzien van de onmiddelijke gevolgen

dezer wederregtelijke onderneming, uit den weg geruimd. Zoodra de zwitsersche regimenten, voor den Paus aangeworven, zullen zijn georganiseerd, kunnen de Franschen Italie geheel verlaten.

— De eerste openbare bijeenkomst der standen van het Hertogdom Nassau heeft op den 10den dezer plaats gehad, doch onmiddellijk tot eene dadwerkelijke schorsing aanleiding gegeven. Toen namelijk de verkiezingen aan het gewoon onderzoek waren onderworpen, verklaarde de kamer, dat die der geestelijkheid van beide belijdenissen, even als die van de hoogere inrigtingen van onderwijs, wegens onwettige beperking der vrijheid van verkiezing, nietig en van onwaarde waren. De commissarissen der regering wilden daarop de zitting hebben uitgesteld, omdat beide deze standen zonder vertegenwoordiging waren. De overige leden, daarentegen hielden vol, dat hun getal voldoende was om te beraadslagen, tot dat eindelijk na langdurige discussie, genoemde commissarissen de vergadering verlieten en dezelve dus, naar de bepaling der grondwet, buiten staat stelden, om de deliberatien voort te zetten. — Het adres van antwoord een paar dagen vroeger door dezelfde vergadering in comité aangenomen, is niet geschikt om over de gerezene geschilpunten veel toegeefelijkheid te verwachten. Na de gewone betuigingen van eerbied en van bereidwilligheid om tot 's lands welzijn mede te werken, betuigen de afgevaardigden hun leedwezen, over het in het oog loopend verschil van gevoelen, ten aanzien der domeinsgoederen, tusschen de regering en de vorige standen ontstaan; zij geven echter hunnen wensch te kennen, dat dit misverstand door wederzijdsche opofferingen zal worden uit den weg geruimd.

ENGELAND.

LONDEN, den 17den April.

Men verneemt, dat de pruissische ratificatie van het belgisch traktaat te Londen aangekomen is, doch vergezeld van eenige bepalingen, die misschien zullen beletten, dat zij zoo onmiddelijk worde overhandigd, tenzij de tweede voorlezing der hervormingswet den Pruissischen gezant, baron *von Bulow*, mogt bewogen hebben gebruik te maken van de volmagt, die zijn Hof hem gegeven heeft, om naar bevind van zaken te handelen.

— De hertog van *Wellington* heeft een protest opgemaakt en in de registers van het Hoogerhuis doen aanteekenen tegen de tweede lezing der hervormings-bill. De hertog van *Cumberland* en de hertog van *Gloucester*, beide broeders van den Koning, benevens een-en-zeventig pairs hebben ook dit stuk geteekend.

— Het Parlement scheidt op reces tot den 7 mei.

In Londen wordt een genootschap opgerigt ter bevordering van de belangen der Polen. De taal, die sommige bladen, inzonderheid deze der ministeriele *Courier*, tegen Rusland voert, is ver van vredelievend en wordt van dag tot dag scherper.

— Heden zijn slechts 11 nieuwe cholera-zieken en 7 overledenen aangegeven. Het totaal der personen, die sedert het begin der ziekte in deze stad daardoor aangetast zijn, bedraagt thans 2534 en dat der gestorvenen 1328.

— Heden waren de 3 per cents geconsolideerden 84 en 1 half.

WETENSCHAPPELIJKE BERIGTEN.

AARDBEVINGEN.

Uit Napels schrijft men, dat de natuurkundigen dier stad eene nabij zijnde sterke uitbarsting van den Vesuvius voorzien, naar aanleiding van het tegenwoordig voorkomen van den vulkaan en de kenteekenen die hij thans heeft. De herhaalde aardbevingen, die geheel Italie schokken en zich van Calabrie tot in het Milanesche doen gevoelen, schijnen voorteekenen van eenen niet onbedenkelijken aard. — De Modeesche dagbladen houden almede de treurigste bijzonderheden over de aardbeving, die in die stad den 13den der vorige maand heeft plaats gehad. De ontsteltenis aldaar is niet te beschrijven; want zoo die geweldige schokken slechts weinige seconden langer hadden aangehouden, zou Modena het lot van Pompeia kunnen te beurt gevallen zijn. Een onderaardsch gerommel, aan zware donderslagen gelijk, een roodachtig en bleek gekleurde lucht in de rigting van waar de schokken kwamen, van een snel weerlicht vergezeld, waren de meest algemeen opgemerkte kenteekenen, die deze verwoesting vooraf gingen. De stad Reggio, waar een der middenpunten van de aardbevingen schijnen te zijn, heeft veel te lijden gehad: men telt er meer dan vijf honderd geulen of uitgeholde wegen, vele kerkgewelven zijn van een gescheurd, geweldige spleten in de poort Sainte Croix hebben er een vreeselijke bres in gemaakt. De toren van den St. Pieter stortte met al de klokken neder; de militaire kasernen werden geheel onbewoonbaar. Ongelukkig heeft men daarbij den dood van onderscheiden personen te betreuren, onder anderen van een grijsaard, die in zijne woning door een neerstortende balk verpletterd werd, tusschen twee kleine kinderen, wien niet het minste leed wedervoer. Te Bibiano, Carrago op de Vier Kasteelen ziet men niet dan in puin gestorte kerken en huizen. Carpe en Correggio hebben insgelijks te betreuren, de eerste plaats, hare hoofdkerk, welke geweldig geleden heeft, de tweede, het uitgestrekt collegie-gebouw, hetgeen in zulk eenen staat is, dat men het geheel heeft moeten ontruimen.

Het opmerkelijkste in deze gebeurten is is, dat zij gelijkelijk met de aardbeving te Milaan voorviel; beiden hadden inderdaad op den 13den maart plaats, hetgeen het bewijs weder bevestigd, dat de onderaardsche schokken of omwentelingen, die de aardbevingen veroorzaken, in onmiddelijk verband met elkander staan.

NIEUWE WIJZE VAN DRUKKEN.

Eene nieuwe wijze van boekdrukken is te Brussel uitgevonden, voor het nadrukken van fransche boekwerken en dagbladen.

Deze wijze bestaat in het overbrengen op den lithographischen steen, door hulp eener bewerking welke naauwelijks een half uur duurt, van een geheel gedrukt blad, in dier voege, dat de door de drukinkt gevormde letters van het papier, dat wit blijft, afgenomen en volkomen naauwkeurig op den steen overgebragt worden. Door middel van een chemisch zamenstel, tot welks gebruik men hoogtens één uur behoeft, worden de nu op den steen overgebragte letters verheven gemaakt. Alsdan is er niets meer noodig dan het gebruik van de gewone drukkers rol en inkt, om den dus bereidden steen te gebruiken a's of het eene wezenlijke vorm van typographische letters ware, en kan men, op dezen steen, 1500 à 2000 bladen drukken, in alles gelijk aan het typographisch gezette blad. Die eenig denkbeeld van de gewone wijze van drukken hebben zullen gemakkelijk begrijpen, hoe oneindig veel tijd en werk er door behulp dezer ontdekking uitgewonnen wordt. De heer *Meeus Vandermaelen* te Brussel heeft voor deze zijne uitvinding een brevet gevraagd, en reeds is men begonnen met de fransche *gazette des Tribunaux* onder den titel van *Causes célèbres et anecdotes judiciaires, repertoire de la jurisprudence des codes français* op zoodanige wijze uit te geven. Het lijdt geen twijfel of men zal deze nieuwe wijze weldra gebruiken, tot het herdrukken van alle parijsche en londensche dagbladen die eenig belang opleveren, en vinden zich, door deze uitvinding, de reeds zoo talrijke middelen tot vermeerdering van kennis door de drukpers, nog meer uitgebreid en gemakkelijk gemaakt.

IETS OVER DE ARTESIAANSCHE BRONNEN, OF GEBOORDE PUTTEN.

(*Vervolg en slot van No. 95.*)

En zijn Artesiaansche bronnen, welker water eene springhoogte van 2, 4, 8, 16 tot 30 ellen bereikt; terwijl er andere zijn, die naauwelijks haar water tot de oppervlakte van den aardbodem brengen, of zelfs eenige ellen daaronder blijven. Deze laatsten zijn bijzonder geschikt voor stoomwerktuigen in fabrijken.

De lage ligging van onzen grond; de weinige hoogten, die zich hier te lande [illegible] beproefd [illegible] gevonden zouden worden. Deze beproeving zou men zoo meer moeten aanmoedigen, aangezien het dikwerf gebeurt, dat men hier, en vooral in deze provincie, geene genoegzame diepe putten kan graven, uit hoofde van het *wel-zand*. De schoone lakenfabriek van de heeren *Diepen, Tellingshaus en compagnie* te Tilburg, levert hiervan een bewijs op, dewijl men er de put, waarop de pomp van het stoomwerktuig staat, met geene mogelijkheid dieper dan vier nederl. ellen heeft kunnen ingraven.

De verschijning dezer verschillende soorten van springbronnen is in het oog vallend; doch daarom voor degeen, die slechts eenigzins met de grondbeginselen der *Hydrostatica* bekend is, niet minder verklaarbaar. Volgens de wetten van het evenwigt der vloeibare ligchamen, welke deze wetenschap leert, weet men, dat eene vloeistof, welke in verschillende, doch met elkander gemeenschap hebbende buizen, is opgesloten, dan eerst in rust is, wanneer de onderscheidene waterspiegels in een en hetzelfde horizontale vlak liggen. Veronderstelt nu, dat deze toestand van rust plaats heeft en dat men in eene dier buizen eene opening, *onder* den gemeenschappelijken waterspiegel gelegen, maakt. Wat zal er gebeuren? Dat het water zoo lang zal blijven [illegible] waterspiegels tot de horizontale vlakte der gemaakte opening zijn gedaald, waardoor het evenwigt hersteld wordt en de verdere vloeijing van het water ophoudt.

De toepassing van deze *hydrostatische* wet op de artesiaansche bronnen is zeer gemakkelijk. De ervaring heeft geleerd, dat het onderaardsche water overal met elkander in gemeenschap is, en dat kanalen en waterstroomen in afwijkende en nederbuigende rigtingen, de aardkorst doorsnijden, en van de gebergten (de eigenlijke waterbronnen) gedurig nieuwen toevloed erlangen. Uit de ligging en rigting dezer kanalen en stroomen, en uit de hierboven aangevoerde stelling van het *hydrostatisch* evenwigt, volgt nu: dat deze water-aders bestendig moeten opstijgen, zoodra haar slechts eenen uitweg naar de oppervlakte des aardbodems wordt gebaand. Ligt nu het kanaal, waaruit de onderaardsche bron voor den dag komt, aanmerkelijk dieper dan de plaats waarvan hetzelve het eerste water ontvangt, dan heeft

men eene natuurlijke springbron, die te hooger haar water zal opvoeren, naar mate hare drukhoogte sterker is. Het spreekt voorts van zelve, dat men op de plaats, waar het water te voorschijn komt, de bekende hydraulische voorkeeringen moet bewerkstelligen, om het water werkelijk naar de hoogte te voeren.

Voor de *huis-* en *land-huis*-houdkunde, vooral in die bedrijven, waarbij men veel water gebruiken kan, zijn deze bronnen, zoo als wij hierboven reeds aanhaalden, van zeer groot nut; hetgeen vooral ook daarvan bewezen wordt dat zij in Frankrijk en Engeland, alwaar dezelve reeds aanmerkelijk menigvuldig voorkomen. Ook beginnen zij sedert eenigen tijd in Duitschland op te nemen, bijzonderlijk in Beijeren, Wurtemberg en in de Pruisische Rijn-provincien, alwaar men met gelukkig gevolg eenige putten geboord heeft. Die te Neurenberg, Heilbronn en Wurtzburg zijn de voornaamste. Dezelve zijn door den opperbouw-raad *von Bruckman* van Heilbronn daargesteld; ook in Hongarijen heeft genoemde raad hiervan eenige gelukkig geslaagde proeven genomen.

Degenen onzer lezeren, welke over dit belangrijk onderwerp iets naders willen lezen, bevelen wij *Garniers Gekrönte Preisschrift*; *Boners Abhandlung* (Munster 1831) en de thans te Weenen in het licht gekomen *Erfahrungen über Artesische Brunnen*. De laatste geschrift, is bijzonder merkwaardig en hoogstbelangrijk door den rijkdom van feiten en leeringen, welke hetzelve bevat, en waartoe ook de geschriften der vaakkundigen zoo als *Garniers*, *Vicarte*, *Herissart du Thierry*, van *Bruckman* en anderen veel hebben bijgedragen.

De werktuigkundigen *Eberbach* en *Hartdom* in Stutgard, leveren de beste, tot het bovenbenoodigde, werktuigen.

Dezelve kosten;

Voor eene diepte van 150 rijnl. voeten . . . *f* 450.
» » » 300 » . . . . 800.

Voor eene diepte van 150 voeten heeft men benoodigd 5 tot 6 arbeiders, en 8 tot 10 arbeiders voor eene diepte van 300 voeten.

IETS OVER HET BEENDER-MEEL VOOR HET GEBRUIK VAN DEN LANDBOUW.

Sedert eenige jaren wordt hier te lande, alsook in Duitschland, eenen niet onaanzienlijken handel in beenderen met Engeland gedreven. Naar de opgaven van eenen deskundigen in het handelvak, zou er slechts een tiende gedeelte der jaarlijks verzamelde beenderen hier te lande blijven en het overige naar buitenlands worden uitgevoerd. Het blijvende een achtste gedeelte zou dan ook alleen gebruikt worden tot verkooling ten dienste der suikerraffinaderijen en tot verwstof. Alhoewel wij voor de juistheid dezer statistieke opgave niet willen instaan, zoo is het ons evenwel voorgekomen, dat hier de handelgeest het nut, hetwelk deze beenderen tot meel gemalen, aan den landbouw zou kunnen aanbrengen, ter zijde heeft gesteld. Engeland heeft zich hiermede zeer bevoordeeld, daar het *beenderen-meel* aldaar voor de krachtigste mist gehouden wordt. Door de aanwending daarvan, tot het bovenbedoelde einde, hebben zij hunne koudste en onvruchtbaarste landerijen, vooral in het graafschap van Nottinghamshire, tot den hoogsten trap van vruchtbaarheid gebragt, waardoor de graanbouw aldaar zeer is toegenomen. Reeds bezigen de Engelschen het spreekwoord: »*Een ton beenderen uit Duitschland bespaart tien tonnen koorn uit Duitschland*" en meer en meer kan thans het Duitsche graan aldaar ontbeerd worden.

Ook hier te lande bestaat nog steeds veel onbebouwd landen het is daarom dat wij de ontginners van onbebouwde gronden hierop opmerkzaam stellen maken. Over dit onderwerp lazen wij onlangs in een der geachtste Duitsche dagbladen een vertoog van den heer *von Ehrenfels*, waarvan het volgende den beknopten inhoud uitmaakt:

Oudtijds en Amerika welijveren reeds in den voortstaligen, aan Duitschland alleen eigen graanhandel; en dat alleen door de verbetering van hunnen graanbouw. Terwijl nu de kapitale waarde van den Duitschen bodem van 3 tot 1 gezonken is, is die van Engeland van 1 tot 3 gestegen. Even zoo, als Maltha eens zijne kale en naakte rotsen met aangevoerde vreemde aarde bedekte en alzoo voor den landbouw geschikt maakte, even zoo maakte Engeland zijne koude, klei- en zandgrond met Duitsche beenderen, waarvan jaarlijks vele duizende tonnen naar Engeland overgevoerd worden, vruchtbaar. Ten slotte laat genoemde schrijver de uitkomsten zijner ervaring ten dezen opzigte volgen, met op te geven, dat het beenderen-meel, bij de naaste tot de beste stalmest zich verhoudt: a) ten opzigte van het aantal der werkzaamheden, als 7 tot 5; b) ten opzigte van de hoeveelheid der koorn-opbrengst, als 5 tot 3: c) ten opzigte van de vruchtbaarheidsduur van den grond als 3 tot 2.

EEN HEEREN-HUIS TE KOOP.

Om het spoedigst te aanvaarden, een nieuw gebouwd HUIS, TEMPEL-LAAN, genaamd OVERLEEDEN, te Hoogezaande.

Te bevragen bij *H. v. d. Steenstraten* te Breda. Brieven franco.

* * Om aannemelijke voorwaarden uit de hand te Koop. Een sedert onheugelijke jaren welbekend LOGEMENT *DE STAD DIEST*, te Breda.

Nadere informatien bij de bewoonster. Brieven franco.

TE HUUR of TE KOOP een zeer aangenaam HEEREN-HUIS, bevattende, voorhuis en verscheidene beneden- en boven-Vertrekken, Stalling, Koetshuis, Tuin en Erve, staande en gelegen te *Breda*, op de Parade Plaats, wijk D no. 347, voornoemde.

TE HUUR een aangename BUITEN-WONING onder *'s Princenhage*, een uur van de vesting, bestaande in eene Huizinge, voorzien van twee beneden- en drie boven Vertrekken, Keuken, Kelder, Stalling enz., benevens een PLAISTER- en MOESTUIN, beide met vijver en welbeplante vruchtboomen en tuinplanten.

Adres G. DEKKERS, Ginnekestraat te *Breda*, wijk B, no. 66.

* * G. BLANCKE en andere Makelaars, presenteren op * Maandag den 14den Mei 1832, in het gewone Lokaal ten overstaan van den Notaris A. L. HEYSTEK, te verkoopen: Een kapitaal hecht, sterk, weldoortimmerd HUIS, met deszelfs Groot ACHTER-GEBOUW en ERVE, waarin vele jaren *Logement en Herberg* is gedaan, en als zoodanig thans nog bekend en genoemd, onder den naam van het *Groot Keizershof* of *Oude Wapen van Emden*, zeer geschikt, door deszelfs groot Lokaliteit, voor een FABRIEK; staande en gelegen op den Nieuwendijk, bij de Gravenstraat, Wijk **[illegible]**, no. 2598. Breeder bij billetten omschreven; zullende de bewijzen van eigendom en Conditien vier dagen voor den Verkoopdag ten kantore van genoemden Notaris, kunnen bezigtigd worden.

TE KOOP:

Een MELKGEVENDE GEIT. Nader te te bevragen bij DEKKERS op de Groote Markt aan de Kerk te *Breda*.

* * Men vraagt in deze provincie eenen bekwamen HORLO- * GIEMAKERS-KNECHT en vooral voor het Zakwerk, voorzien van goede getuigschriften, die adresseert zich hoe eerder hoe liever in persoon of met vrachtvrije brieven, onder de letter B. aan den Boekhandelaar J. C. VERKOUTEREN, te *Bergen-op-Zoom*.

SCHOUWBURG TE BREDA.

(Aanvang ten 8 ure precies.)

Op Dingsdag den 24 April 1832. DE JONGE DRIFTIGE VROUW, blijspel naar het fransch van *Etienne*, nooit alhier vertoond, gevolgd van DE VERHINDERDE DANSPARTIJ, of *Het orchest onder de Tafel*, blijspel met zang, naar het Hoogd. Tusschen beide DE INBRAAK BIJ NACHT, Muzikale Mechanische voorstelling, nooit vertoond, in eene nieuwe nooit vertoonde kunstverlichting.

DE MILITAIRE SPECTATOR.

Heden is aan de geabonneerden No. 7 van dit Militair tijdschrift, hetwelk door eene aanmerkelijke gunstige belangstelling, van het militair publiek reeds zoo zeer bevoordeeld wordt, afgezonden. Dit No. bevat onder anderen, *het begin eener schets en beoordeeling der militaire gebeurtenissen in Belgie, in 1830 en 1831*; getrokken uit een der geachtste fransche militaire tijdschriften. Van eenen kant zijn deze gebeurtenissen reeds uitvoerig beschouwd en beoordeeld, wij houden ons dus verzekerd, dat deze beoordeeling van, in het militaire wezen bevoegde regters, met verlangen te gemoet gezien en met belangstelling zal gelezen worden. Het strekt de uitgevers ook tot een bijzonder genoegen, hunne begunstigers te kunnen melden, dat vele der voornaamste Officieren, belangrijke stukken aan de redactie van het Tijdschrift zijn geworden, die voorzeker veel zullen bijdragen, om de pogingen dier redactie, om hunne lezeren welgevallig te zijn, te ondersteunen.

Bij elke 10 nommers zal een gedrukte omslag *gratis* geleverd worden, om dezelve te kunnen doen innaaijen, ten einde die bij het eindigen der jaargang, in één deel met titel te kunnen doen vereenigen.

BROESE & COMP.

Beursprijs der Effecten, te Amsterdam.

VRIJDAG, 20 *April* 1832.

					Gebl.
NEDERLANDEN,	Werkelijke schuld, 2½ pct. . . *f*	42	à	42 5/8	42 3/8
	Uitgestelde schuld.	1 5/16	à	1	—
	Kansbiljetten.	16 1/4	à	16 3/4	16 7/16
	Amortisatie Syndicaat, 4½ pct. . .	69 3/4	à	70 1/4	70
	Idem. idem., 3½ pct. . . .	56 1/2	à	57	56 3/4
	Oorlogs-lasten 1830. à 5 pct. . . .	88 1/2	à	88 3/4	88 1/2
	Vrijw. geldl. 1831. à 6 pct. . . .	93 1/4	à	93 3/8	93 1/2
	Nieuwe idem 1832. à 5 pct. . . .	79 5/8	à	80	79 7/8
	Schatkist-biljetten, 6 pct. . . .	99	à	99 1/8	99 1/16
	Handel-Maatschappij, 4½ pct. . . .	—	à	—	—
FRANKRIJK,	inschr. op 't Grootb. 3 pct. . . .	70 1/2	à	71 1/2	71
RUSLAND,	Bij *Hope en Comp.*, 5 pct. . . .	91	à	91 1/4	91 1/8
	Bij dezelfde 1828/29, 5 pct. . . .	93	à	93 1/4	93 1/8
SPANJE,	Certific. Amst. 5 pct. . . .	48 1/2	à	49 3/4	49 5/4
	Dezelfde 3 pct. . . .	30	à	30 1/2	30 1/4
	Uitgestelde schuld. . . .				—

Te BREDA, bij BROESE & COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.